

בארות המים

סוכה העשויה כמבוי

כמבוי, כיון דלינה מגודרת היטב, צעינן סתימה מעלייתא כדופן שלישי, ולהכי צעינן פס ארבעה ולצוד^א.

בגדר דינא דפס ארבעה ולבוד - נחלקו הראשונים בגדר הך דינא, האם הך פס ארבעה צהדי לצוד חשיצי כדופן גמורה דשזב הוי שתי מחיכות כהלכתן דעריצין, או דילמא לא מהני פס ד' ולצוד להחשז כדופן שלימה, ואכתי ליכא הכא צ' דפנות דעריצין, ומצינו צוה ג' שיטות, שיטת תוס' והריטב"א דהפס והלצוד חשיצי כדופן מעלייתא ועי"ז חשיצי צ' דפנות כהלכתן, משמעות הר"ן דהך פס ארבעה מהני רק לדין דעריצין אך אכתי צעינן דופן נוספת ד' טפחים עומד, ושיטת הרא"ש דעמיה דליכא כלל דין דעריצין דוקא, אלא דצמקוס דליכא מעליותא דעריצין, צעינן תיקון מעליא דפס ארבעה.

שיטת תוס' והריטב"א - בדברי התוס' (טו ז) מצואר דע"י פס ארבעה ולצוד חשיצי דליכא שתי מחיכות שלימות כהלכתן כמין גאס, וצפשוטו לפ"ז סגי לדופן השלישית צטפח שוחק, וכלל סוכה העשויה כמין גאס, וז"ל התוס' שם שתיים כהלכתן היינו כמין גאס ואם האחת מן הדפנות שלימות ונחתונה מזרחית מוקילה להאי פס ארבעה ומשהו לצד דרום או לצד צפון צפחות משלשה לדופן מזרחית ונחשז כסתום ויש כאן שתי דפנות שלימות עכ"ל, וכן מצואר להדיא בדברי הרא"ה והריטב"א (שם) וז"ל הריטב"א שם, ליכא אלא דופן אחת שלימה ויהיב האי פס צמקוס דופן שני האמצעי והוא ליה דופן שני, וצתה הכי עמיד שלישיית טפח שוחק וצורת פתח עכ"ל.

ולשיטתם הא דנקיט ריב"ל דינו צסוכה העשויה כמבוי, דליכא צ' דפנות שלימות מן הצדדים, לכאור' היינו משום דקאי על דברי רב יהודה, דסבר דצכה ג' סגי צטפח, ואכתי איהו למימר דצעי פס ארבעה, אך ממילא שזב לא צעינן צ' דפנות שלימות, וסגי צשלישית טפח.

אך יתכן עוד, לפי המצואר בדברי הריטב"א דסוגין מיירי אף צסוכה גדולה [ולכמה ראשונים מיירי דוקא צסוכה גדולה וכדלהלן] ומשמע אף בגוונא דהדפנות רחוקות זו מזו יותר מי"ד טפחים דהוי פרוץ מרובה על העומד, ושיטת הריטב"א (להלן צסוגין) ללא הוכשר צסוכה פרוץ מרובה על העומד אלא כדופן שלישיית, וא"כ צכהאי גוונא ע"כ דדין שתיים שלימות כהלכתן מתקיים צשתיים השלימות שמן הצדדים, אלא הא דצעינן עריצין מתקיים צפס ארבעה ולצוד (ועינן עוד להלן צעה צוה) ועינן צחזו"א (סי עה סק"י).

אמר רב יהודה סוכה העשויה כמבוי כשרה ואותו טפח מעמידו לכל רוח שירצה רבי סימון ואיתימא רבי יהושע בן לוי אמר עושה לו פס ארבעה ומשהו ומעמידו בצפחות משלשה סמוך לדופן וכל פחות משלשה סמוך לדופן כלבד דמי ומאי שנא התם דקאמרת סגי טפח שוחק ומאי שנא הכא דקאמרת בעיא פס ארבעה התם דאיכא שתי דפנות כהלכתן סגי ליה בטפח שוחק הכא דליכא שתי דפנות אי איכא פס ארבע אין אי לא לא

מעמידו לכל רוח שירצה - רש"י פי' שהרי יש כאן ארבעה יוצאין ולאיוה יוצא שירצה יעשנו עכ"ל, ומשמע לכאור' דאחי כרצ דמעמידו כנגד היוצא סמוך לדופן (לפי' רש"י לפנינו לעיל) אך הריטב"א כתב וז"ל עושה טפח שוחק ומעמידו בצפחות מג' דקסבר דהא נמי צכלל מאי דאמרי רבנן שתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפח שוחק הכא נמי מעמיד טפח שוחק לאיוה רוח שירצה מארבע רוחות שתי הדפנות צפחות משלשה עכ"ל, ונראה דפירש דברי רב יהודה אף כרבי סימון וריב"ל לעיל.

התם דאיכא שתי דפנות כהלכתן סגי ליה בטפח שוחק הכא דליכא שתי דפנות אי איכא פס ארבע אין אי לא לא - גירסת הרי"ף דעריצין, ועינן צר"ן דציאר דיסוד פלוגמת רב יהודה ורב סימון בגדר ההלכתא דשתיים כהלכתן, דלרב יהודה נאמר צוה רק דצעינן צ' דפנות שלימות צשיעור סוכה ז' טפחים, אך לרבי סימון וריב"ל תרתי איכלל צדין שתיים כהלכתן, הא' דיהיו שתיים שלימות צשיעור ז' טפחים, והצ' דיהיו עריצין ולא מפולשות, וז"ל שתיים כהלכתן, פירוש שיש צכל אחת מהן שיעור שלם ומיהו אי צעינן דעריצין או לא פלוגתא דאמוראי היא דלרב יהודה דאמר דצסוכה העשויה כמבוי נמי סגי צשלישית אפי' טפח כהלכתן לא משמע אלא לשיעור שלם, ולרבי סימון ואי תימא ר' יהושע בן לוי דאמר דלא סגי אלא צפס ארבעה ומשהו כהלכתן תרתי משמע דעריצין וכשיעור שלם ע"כ [ועינן להלן צשיטת הר"ן, האם הדין שיעור שלם מתקיים נמי צפס ארבעה ע"י לצוד, או דהך דינא מתקיים צדפנות המבוי השלימות] ועינן עוד להלן דכן דעת הרא"ה והריטב"א דלעולם צעינן צסוכה צ' דפנות דעריצין.

אולם מדברי הרא"ש מצואר לדין שתיים כהלכתן לא צעינן דעריצין דוקא, אלא הוי מעליותא צעלמא, דצכה ג' הסוכה מגודרת טפי, ומה"ט סגי צטפח שוחק ולצוד, ומשא"כ צעשויה

^א והדברים מצוארים יותר לשיטת התוס' (לק' ע"ב צ"ד הסיקן ועינן צהרא"ש וצב"א ש"ס) דהא דצעינן טפח שוחק היינו מדריצין, דאף דמן התורה סגי צטפח גרידא, מדריצין החמירו להצריך סתימה ד' טפחים ע"י טפח שוחק ולצוד, וצב' דפנות דעריצין סגי צוה, וצעשויה כמבוי החמירו להצריך פס ד' ולצוד [ועינן להלן פלוג' האחרו' אי פס ד' נמי דריצין].

שיטת הר"ן - לקמן (טו"ז) אמר רבי אמי פס ארבעה ומשהו מתיר צסוכה משום דופן ומוקים ליה צפחות משלשה טפחים סמוך לדופן וכל פחות משלשה סמוך לדופן כלבוד דמי כו', והתוס' זיאר דמיירי כגון דליכא דופן אמנעית ומוקי להך פס מן הלד ועי"ו חשיבי צ' דפנות שלימות כהלכתן, והריטב"א שם העמיד בגוונא דהפס ארבעה הוי דופן אמנעי, וכתב דצכה"ג סגי לשלישית צטפה שוחק.

אולם הר"ן שם העמיד דמיירי צסוכה העשויה כמזוי, וז"ל צסוכה העשויה כמזוי מיירי דאי צשתי דפנות דעריצן אפילו צטפה שוחק וזורת פתח סגי אלא ודאי צסוכה העשויה כמזוי עסקינן עכ"ל, ויש שנקטו (יעוין צחז"א סי' עה סקי"א) דסצירא ליה דצכה"ג דהוי פס ארבעה צעינן דוקא צ' דפנות שלימות מן הלדדים, ללבוד אינו משלים לשיעור דופן סוכה, וממילא צעינן צ' דפנות דאית צהו שיעור ז' טפחים דופן ממש בלא לבוד, אלא דמלצד זה צעינן נמי צ' דפנות דעריצן, והך דינא מתקיים ע"י פס ארבעה ולבוד, והדבר מצי להתחלק, דדין דפנות שלימות יתקיים צ' הדפנות העשויות כמזוי, והדין דעריצן יתקיים צפס ארבעה ולבוד², אך הפמ"ג (אשל אצרהס סי' תל צפתיחה וצסק"ג) כתב דאפשר דהר"ן מודה לתוס', וכן נקט צפשיטות הציכורי יעקב (סי' תל סק"ט ועי"ו ש סקי"ג).

שיטת הרא"ש - לקמן צסמוך מסקינן דצעיא נמי זורת הפתח, ונחלקו הראשונים האם קאי על סוכה העשויה כמין גאס דניתרת צטפה שוחק, או גס על סוכה העשויה כמזוי (וית' עוד להלן) והרא"ש (סי' ו צסס יש אומרים) הציא דהנך ראשונים דקדקו הכי מדצרי הגמ' הכא, דפרכי' מאי שנא מעשויה כמין גאס דסגי צטפה ומשני דשאני הכא דליכא שתי דפנות דעריצן 'אלמא יתרון התיקון צמחילות גרועות ללא עריצן משוי אותן למחילות טובות להתיר צתיקון גרוע' וממילא 'שקולין הס לענין זורת הפתח', ומצואר דפירשו דכוונת הגמ' רק דכנגד המעליותא דעריצן צעינן הכא מעליותא דפס ארבעה, אך צאמת הך פס ארבעה ולבוד לא מהני למיחשב עריצן [והרא"ש שם נטה מסצרה לשיטת הראשונים דפליגי דצסוכה העשויה כמזוי לא צעינן כלל זורת הפתח, אלא דחשב לשיטת הרי"ף והרמב"ם יעו"ש].

בדין סוכה גדולה - כתב הריטב"א וז"ל כי איכא שתי דפנות דעריצן כמין גס סגי לשלישית צטפה שוחק שהוא כסתוס אצל הכא דליכא שתי דפנות דעריצן (עדיין) צטפה שוחק עומד [עדיין הוא] פרוך וצריך ד' ומשהו ומעמידו צפחות משלושה סמוך לאחת הדפנות מאיזה רוח שירצה וכל פחות מג' כלבוד דמי (וכן) [ובין] פס ולבוד איכא ז' טפחים שהוא הכשר סוכה וצכה סגי אפילו לסוכה גדולה מאד עכ"ל, ונראה מדצרי הריטב"א דמהני אפילו צסוכה הרחבה יותר מי"ד טפחים, ואע"ג דנמצא דהוי פרוך מרובה על העומד.

והנה לקמן צשמעתין תניא דופן סוכה כדופן צצת ויתירה צצת על סוכה שהצצת אינה נותרת אלא צעומד מרובה על הפרוץ מה שאין כן צסוכה, ומצואר דצסוכה מהני אף פרוך מרובה, אולם הראשונים שס נחלקו צציאר הך דינא, ומצינו צזה כמה שיטות (ויצוארו להלן) והריטב"א שם כתב וז"ל צדופן שלישית הפרוץ קיימינן דמתכשר לענין סוכה אף על פי שיש צו מלצד זורת הפתח פרוך מרובה על העומד כדפרישית לעיל, מה שאין כן צצת ללא שרי אפילו מדאורייתא צמחילה שלישית עד שיהא עומד מרובה על הפרוץ דג' מחילות שלימות צעינן מה שאין כן צזו דליכא אלא טפה שוחק וזורת פתח והפרוץ מרובה על העומד עכ"ל, ומצואר דעיקר קולא דפרוץ מרובה על העומד היינו עצס דינא דשלישית אפילו טפה, אך צשתיס כהלכתן צעינן עומד מרובה על הפרוץ.

ולפ"ז מצואר מדצרי הריטב"א, דכיון דצצ' דפנות המזוי איכא שיעור סוכה, צבר נתקיים צזה דינא דשתיס כהלכתן, וממילא צהך דופן האמנעית דפס ד' ולבוד איכא קולי דדופן שלישית, אלא דמ"מ צסוכה העשויה כמזוי לא סגי צטפה שוחק, וצעינן פס' ד' ולבוד כשיעור סוכה (ועיין להלן צהע' צציאה ד').

והמגן אצרהס (סי' תל סק"ג) כתב וז"ל משמע דאפי' הסוכה רחבה הרבה כשר אף על פי שהשלישית רחוקה ממנו ואפשר דדוקא צסוכה קטנה כשר אצל צסוכה גדולה שהשלישית רחוקה ממנו יותר מג' פסול וצ"ע עכ"ל, ועמדו האחרו' דלשיטת הראשונים דאף צעשויה כמזוי צעינן זורת הפתח, ע"כ דמכשרינן אף ציותר מג', דצפחות מג' דהוי לבוד ודאי לא צעינן כוה"פ (וודאי אין לומר דכוונת המג"א דמכשרינן דדוקא צג"ט ממוצממים, דמאי שיעורא הוא, ועיין צמחלה"ש) ועוד דצפשוטו לזורת הפתח צעינן רוחצ ד' טפחים כשיעור פתח, ועיין צפמ"ג דלידד לצאר צכוונת המגן אצרהס, דלשיטת הראשונים דצעשויה כמזוי לא צעינן זורת הפתח, א"כ אפשר דלידידהו לא מכשרינן אלא צסוכה קטנה, כיון דלשיטתס ליכא הכרח להכשיר צסוכה גדולה, ועיין צשיטת הריצ"צ (העתק להלן) אך לכאורה מסצרה אכתי צ"צ דהא איכא עומד מרובה.

ויש שהגיהו (יעוין צמחלה"ש וצמקור חיים שס) דצצרי המג"א דנסתפק לפסול ציותר מי', ומשום דלמעלה מעשר אמות לא הוי פתח [ואולי יש להגיה יותר מז' (וג' וז' קרובות להתחלף צכתיצה) וכוונתו דצזה הוי פרוך מרובה על העומד].

בדין סוכה קטנה - נחלקו הראשונים היאך הדין צסוכה קטנה דז' טפחים, אי צעינן פס ארבעה, או דצזה סגי צטפה שוחק צאמצע ואיכא דופן ז' ע"י תרי לבוד, דעת הרי"ף גיאות והעיטור דצזה סגי צטפה שוחק, וז"ל הרי"ף גיאות (צנדמ"ח עמ' צו) צסוכה קטנה ויש לה עומד מכאן ומכאן, צטפה ומשהו סגי ומעמידו צאמצע פחות מג' לכאן ופחות מג' לכאן והוו להו תרי לבוד, ולא שנא דופן האמנעית שכנגד הפתח ולא שנא צצדדין כך דינא,

² ולכאור' מצואר לפ"ז, דלדין שתי דפנות דעריצן צעי דפנות ז' דוקא, דאל"כ אמאי לא סגי צטפה שוחק ולבוד לדין דעריצן (דהא גס צפס ד' העירוב הוי רק ע"י לבוד) אך מ"מ מהני לזה דופן ז' צצירוף לבוד, ולא צעינן ז' עומד ממש, ורק לענין דין שלימות דשתיס כהלכתן צעינן ז' עומד ממש, ולא מהני פס ד' ולבוד [ולכאור' הדבר מחודש, דהא לדצרי הר"ן הא דצעינן עריצן לא הוי מסצרה, אלא הוי בכלל דשתיס כהלכתן', וכיון דחזינן דלדין עריצן צעינן שתי דפנות שלימות דעריצן, מהיכ"ת דלהך דין שלימות סגי צדופן שלימה צצירוף לבוד, כיון דלעיקר דין דפנות שלימות צעינן ז' עומד ממש בלא לבוד].

אמר רב חסדא אמר אבימי מחללת ארבעה ומשהו מתרת בסוכה משום דופן היכי עביד תלי ליה באמצע פחות משלשה למטה ופחות משלשה למעלה וכל פחות משלשה כלבוד דמי פשיטא מהו דתימא חד לבוד אמרינן תרי לבוד לא אמרינן קא משמע לן, וכן בעירובין (ט"א) מהו דתימא מרוח אחת אמרינן לבוד משתי רוחות לא אמרינן לבוד קא משמע לן, הרי דסקלא דעתין דלא אמרינן כלל לבוד מתרי רוחי [ויעוין בראבי"ה (סי' תרכה) דאף דתרי לבוד אמרינן נראה שלשה לבודין לא אמרינן כגון למעלה ולמטה ואכל הדופן] וחדית הריטב"א, דהא דמהני לבוד מתרי רוחות היינו דוקא בפס ארבעה, אך בפחות מפס ארבעה לא אמרי' לבוד מתרי רוחות.

ועוד חדית הריטב"א, דהכא בסוכה קטנה העשויה כמצוי, אף אי הוי אמרינן לבוד מתרי רוחי, מ"מ לא הוי מהני כיון דבעינן צ' דפנות דעריבן, ולבוד מתרי רוחי לא הוי מהני לדין דפנות דעריבן, ויש להאריך צביאור דברי הריטב"א ונת' במקו"א.

ובשיטת הריטב"א (לרצנו יהודה צ"ר ברכיה אחיינו של בעל המאור) בסוגין נראה דפירש דסוגין מיירי בסוכה קטנה, ופירש קושית הגמ' מאי שנא התם דקאמרת סגיא טפח שוחק ומאי שנא הכא דקאמרת בעיא פס ארבעה וז"ל ומאי שנא גבי סוכה העשויה כמצוי דבעינן פס ארבעה ומשהו ולא סגי בטפח שוחק שיעמיד צין שתי דפנות פחות משלושה לדופן זה ופחות משלושה לדופן זה עכ"ל.

ובעיקר הדין דאף בסוכה קטנה לא מהני טפח שוחק ע"י תרי לבוד, כן מבואר גם בדברי הר"ן (לקמן טו' ז) וז"ל דוקא בפס ארבעה ומשהו דאיכא בעומד שיעור ראוי אצל בטפח ומשהו ומוקים ליה בי מיצעי פחות משלשה להך גיסא ופחות מג' להך גיסא ודאי לא סגי כיון דליכא בעומד שיעור ראוי דאס איתא דסגי לשמעין הא והוי רבותא טפי אלא ודאי כדאמרינן עכ"ל.

בדין דעריבן - בחידושי הרא"ה כתב וז"ל הלכתא כרבי יהושע בן לוי בהא, ומפרשין טעמא דלהכי בעינן פס ד', משום דליכא שתי דפנות דעריבן, אלמא דשתי דפנות דעריבן בעינן לעולם בסוכה, ומכאן צריך לזוהר שלא יהא פתחים בכל הקרנות עכ"ל, והעתיקו הריטב"א וז"ל כי איכא שתי דפנות דעריבן כמין גס סגי לשלישית בטפח שוחק שהוא כסתום אצל הכא דליכא שתי דפנות דעריבן (עדיין) בטפח שוחק עומד [עדיין הוא] פרוץ וצריך ד' ומשהו כו' ומיהו אפילו בסוכה קטנה לא מתכשרא בטפח שוחק צינתים והוי לבוד לכל זד דלעולם שתי דפנות כשיעור סוכה דעריבן בעינן, ולפיכך הבא לעשות סוכתו פתחים לכל רוח ורוח צריך לזוהר שיהא משייר בקרן האחת שיעור הכשר סוכה מכאן ומכאן דלהווי שתי דפנות דעריבן ואס לאו פסולה, מפי מורי נ"ר עכ"ל, וכן מבואר בר"ן יעו"ש.

תדע דגבי סוכה העשויה כמצוי דלית לה דופן האמצעית כלל סגיא בפס ד' ומשהו עכ"ל, ומבואר דסגי בטפח שוחק צירוף צ' לבודין, וכן מבואר דבעל העיטור (דע"ט ע"ד) וז"ל בסוכה גדולה עסקינן דאי בסוכה קטנה [טפח] שוחק באמצע סגיא עכ"ל.

אולם הריטב"א כתב וז"ל בהא סגי אפילו לסוכה גדולה מאד, ומיהו אפילו בסוכה קטנה לא מתכשרא בטפח שוחק צינתים והוי לבוד לכל זד דלעולם שתי דפנות כשיעור סוכה דעריבן בעינן עכ"ל, ודבריו הכא משמע דטעמא רק משום דלעולם בעינן שתי דפנות כשיעור סוכה כעריבן, אך לולי דין דעריבן יתכן דהוי אמרינן תרי לבוד אף בטפח שוחק, ונפק"מ בסוכה העשויה כמצוי העומדת בתוך החצר, דמבואר בריטב"א (בסמוך גבי סיכך ע"ג מצוי שיש לו לחי) דכה"ג ליכא חסרון דעריבן כיון דהוא סתום שאין יוצאין בו לרשות אחר יעו"ש, דיהא סגי בטפח שוחק ותרי לבוד [ואף לכיון דחשיבא דעריבן בלא"ה סגי בטפח שוחק דומיא דכמין גאס, אך מ"מ נפק"מ צדין תרי לבוד דלא בעיא נמי לורת הפתח].

אך הריטב"א לקמן (טו' ז) דן בזה, ונטה דאף בלא חסרון דעריבן לא אמרי' תרי לבוד בפחות מפס ארבעה וז"ל מדלא קאמר דמתכשר דופן שני בטפח שוחק צינתים פחות משלשה לכל רוח דהווי להו שצעה, שמעינן דלעולם לא אמרינן תרי לבודין בפחות מפס ארבעה, מיהו לאו ראייה היא כו' וסוכה העשויה כמצוי דבעינן פס דהויא ארבעה ולא מתכשרין בטפח שוחק צינתים, או משום דהויא סוכה גדולה או משום דבעינן שתי דפנות דעריבן בשכנגדו בחצר פרוץ, מיהו עיקר הדין אמת הוא מדלא אדכרי הך רבותא הכא והתם בשום אנפא עכ"ל יעו"ש (ומקור הדברים מד' הרא"ה שם אלא דהריטב"א דחי לראיית הרא"ה יעו"ש).

הרי מבואר בדברי הריטב"א, דהיה מקום לדחות דבעלמא מהני תרי לבוד בטפח שוחק, והכא בסוגין שאני' או משום דהויא סוכה גדולה או משום דבעינן שתי דפנות דעריבן בשכנגדו בחצר פרוץ, ולדרך קמא היינו דיס לדחות דבסוגין מיירי בסוכה גדולה דוקא, דבטפח שוחק ליכא כלל תרי לבוד, ולדרך בתרא טעמא משום דבעינן שתי דפנות דעריבן בשכנגדו בחצר פרוץ, והוא כדבריו בסוגין, דכה"ג לא מהני לדין דעריבן, והיינו דוקא בשכנגדו בחצר פרוץ, אך בעומדת בחצר סגורה דליכא חסרון דעריבן יחסי, אלא דלקושטא דמילתא מסיק הריטב"א התם, דאף בלא דין דעריבן, לא אמרינן תרי לבוד בפחות מפס ארבעה [ואף דבסוכה קטנה כמצוי העומדת בחצר, אי יעשה טפח שוחק צינתים סגי בלבוד מרוח אחת, לכיון דבכה"ג חשיבא כעריבן, סגי בטפח שוחק, אך הרי קי"ל דבעיא נמי לורת הפתח (ול"ש זיה"פ בפחות מג') וכן"ל].

ומבואר בדברי הריטב"א תרי חידושי, חדא דלא אמרינן תרי לבוד בפחות מפס ארבעה, והיינו דבסוגיא דלקמן (טו' ז)

¹ ודביאור האחרון דכן הוא בשער הכוונות (ענין סוכות לרוש ד' דק"ה ע"א) וז"ל צ' הדפנות העשויות כמצוי מפולש ולכן צריך שיביא פס טפח ומשהו ויעמידנו בדופן הג' המזרחית בפחות מג' אל הדופן הימנית והדופן השמאלית באופן שהפס הזה יהיה ממש מכיון באמצע צ' הדפנות הימניות והשמאליות ועל ידו נכשרת סוכה זו שהרי אינו מצוי מפולש עכ"ל.

ומבואר בדצריהם דהך הלכתא דזעינן שתי דפנות דעריצן נאמרה בכל גווי, ואף צסוכה העשויה בדפנות שלימות, דאם יעשה פתחים בכל הקרנות (יותר מג' טפחים, אף דאיכא עומד מרובה) פסולה כיון דליכא בהך סוכה שתי דפנות דעריצן, וכ"כ המאירי וז"ל מכאן הזהירו קל"ת מפרשים שלא לעשות פתחים בכל הקרנות שעל כל פנים זריכים אנו לשתי דפנות דעריצן אס לגמרי אס על ידי לצוד עכ"ל [ולכאורה נראה דמש"כ אס לגמרי אס על ידי לצוד, אין כוונתו להסתפק אי מהני לצוד לדין דעריצן, דהא הכא דמעמיד פס ד' צפחות משלושה לא הוי עריצן אלא על ידי לצוד, אלא כוונתו דזעי עריצן ממש או עכ"פ על ידי לצוד (ועיקר כוונתו לומר דמהני אף לצוד, אלא דלא ניחא ליה למינקט לישנא ד'זריכים אנו לשתי דפנות דעריצן על ידי לצוד', דא"כ הוה משמע דזעינן דוקא לצוד ולא עריצן לגמרי)].

אך כבר עמדו האחרו', דלשיטת יש אומרים שהביא הרא"ש, דלמדו להצריך זורת הפתח אף בעשויה כמצוי, מהא דמדמי בגמ' עשויה כמצוי ופס ארבעה לשתי דעריצן וטפח שוחק, מצואר דפירשו דלא זעינן דוקא עריצן, ובאמת צפס ד' לא חשיב עריצן, ולדצריהם לכאן' ליחא להך דינא דהרא"ה [ומ"מ אף דהרא"ש הכריע לדינא כשיטת הרי"ף והרמב"ם דזעינן זורת הפתח אף בעשויה כמצוי, ליכא הכרח דמפרש כן דצרי הגמ', דעיקר הך דינא יתכן אף לפירוש הרא"ה והריטב"א (ואף דאינהו סברי דזעשויה כמצוי לא זעינן זורת הפתח יעו"ש)].

בגדר עריצן - צ"ב גדר המעליותא צ"ב דפנות דעריצן, ולשון רש"י שתי דפנות שלימות כהלכתן כמין גאס דאין נראות מפולשות כי האי עכ"ל, ומשמע לכאן' דעיקר המעליותא משום דצ' דפנות דעריצן נראות כסותמות וגודרות את המקום טפי, ולהכי סגי בתיקון פחות (ומצואר יותר לשיטת הי"א ברא"ש) ולשון הרי"י מלוניל התם דאיכא שתי דפנות דעריצן שמחוצרות זו לזו כגון לפון ומערב ואין ריוח מצדיל ציניהן נראה כבית לפיכך סגי לדופן שליטת צטפח שוחק דהינו רוב דופן סוכה כו' עכ"ל.

ובדברי הריטב"א (לקמן) מצואר דסוכה העשויה כמצוי העומדת צחצר חשיבא כעריצן, כיון דסו"ס הפילוש סתום ואין יולאין דרכו לרשות אחרת יעו"ש, ומשמע לכאן' דהחסרון משום דאיכא צקיעה צין הדפנות, והרי היא מצטלת את גדירת הטפח שוחק, ולהכי זעינן פס ארבעה ולצוד [אך לכאן' לפ"ו היה מסתבר דלאו כללל הוא דלעולם זעינן צ' דפנות דעריצן, וצדצרי הרא"ה לקמן מצינו רק דמצוי סתום שסיכך רחוק מהדופן האמצעית חשיב עריצן, והתם הדפנות עצמן עריצן ממש (חוץ לסוכה) ולא

נזכר חידוש הריטב"א דאף צסוכה העומדת צחצר כן הוא, ויעוין להלן פלוג' האחרו' צדעת הר"ן, אלא דהריטב"א העתיק לדינא את דצרי הרא"ה דלעולם זעינן צ' דפנות דעריצן צסוכה וכנ"ל].

האם דין פס ארבעה הוי מדאורייתא - הו' לעיל פלוגתת הראשונים גצי סוכה העשויה כמין גאס, אי הא דזעינן טפח שוחק הוי מדאורייתא, דצתוס' (לק' ע"ב ד"ה סיכך) מצואר דהוי מדרבנן, ומה"ת סגי צטפח סמוך לדופן, אך מדצרי הרמב"ן והריטב"א משמע דהוי מדאורייתא, ומדצרי הרמב"ן נראה דהכי גמירי הלכתא, ומדצרי הריטב"א משמע קל"ת דמסבירא קיס להו לחכמים דאף דעל"ס שיעור דופן הוי טפח, מ"מ זעינן נמי לצוד להשלים לשיעור ד'.

והשפת אמת (צסוגין ולק' ע"ב) והערות לנר (לק' ע"ב) נקטו צשיטת חוס' דפס ד' צסוכה העשויה כמצוי נמי אינו אלא מדרבנן ומדאורייתא סגי צטפח סמוך לא' הדפנות (ויעוין עוד בצל"ח לק' ע"ב דין צוה).

אך הפרי מגדים (א"א סי' תרל סק"ו) כתב דמשמע דאף לחוס' דצסוכה העשויה כמין גאס טפח שוחק דרבנן, מ"מ צסוכה העשויה כמצוי זעינן פס ארבעה הוי דאורייתא [ונראה שס דכוונתו דקדק כן מדצרי הר"ן, דציאר הא דזעינן פס ארבעה משום דלריצ"ל צכלל שתיס כהלכתן היינו עריצן, וכיון דהוי צכלל ההלכתא הוי דאורייתא] ויעוין צפמ"ג (משצ"ו סק"ה) דלמש"כ הרא"ש (ה"ג) צציאר דצרי הגמ', דשתיס כמין גאס וטפח שוחק שקול לעשויה כמצוי ופס ד', א"כ דינס שוה לענין אי הוי דאורייתא או דרבנן יעו"ש.

ולשיטת הראשונים צטפח שוחק הוי דאורייתא, צפשוטו משמע דה"ה פס ד' צסוכה העשויה כמצוי הוי דאורייתא, דלשיטתם לא מצינו להדיא דהחמירו מדרבנן צגדרי דפנות סוכה (וא"מ) ויעוין צאחרו' דעמדו, דכיון דחזינן דמנרכינן הכא פס ד' ולצוד דהיינו שיעור דופן שלימה דז' טפחים, משמע לכאן' דצסוכה העשויה כמצוי לא נאמרה כלל ההלכתא דשליטת טפח.

אך כבר הקשו מדצרי הריטב"א דנקט דמכשרינן הכא אף צסוכה גדולה מאד, ומשמע דאף צפרוץ מרובה על העומד, משמע דההלכתא נאמרה אף בעשויה כמצוי, דהא שיטת הריטב"א לקמן צסמוך דלא שרי צסוכה פרוץ מרובה על העומד אלא צדופן שליטת, וא"כ משמע דאף צסוכה העשויה כמצוי נאמרה ההלכתא דדופן שליטת, וצ"כ א"כ אמאי הכא זעינן פס ד' ולצוד?. ויעוין עוד צחזו"א (סי' עה סק"י צ).

ד' ולכאן' י"ל דכש דזעשויה כמין גאס משמע צריטב"א דמסבירא טפח לחוד לאו כלום הוא' ה"נ ידעינן דמסבירא דזעשויה כמצוי טפח שוחק ולצוד לאו כלום הוא, ולהכי זעינן שיעור דופן ע"י פס ארבעה ולצוד [וע"ד דצרי הרא"ש דשקולין ציניהו] אך מ"מ עיקר ההלכתא נאמרה אף צסוכה העשויה כמצוי, ונפק"מ דנהגא צוה הקולא צפרוץ מרובה על העומד, אולם מדצרי הריטב"א נראה דפירש דצרי הגמ' דלא כהרא"ש, אלא דלעולם זעינן צסוכה שתי דפנות דעריצן וע"ד דצרי הר"ן, אך יתכן דאין זה מכלל הלכתא ד'שתיס כהלכתן' כהר"ן, אלא מסבירא הוא, ויש לומר דמסבירא ידעינן דזעינן שתי דפנות שלימות דעריצן, ולהכי זעינן פס ד' ולצוד, אך מ"מ ההלכתא ד'שתיס כהלכתן' מתקיימת צצ' הדפנות האחרות, ולהכי שרי פרוץ מרובה בהך דופן כדין דופן שליטת.